

درس اول معرفت آفریدگار

فارسی ششم دبستان

علوی

درس اول معرفت آفریدگار

معرفتِ آفریدگار

درس اول

فارسی ششم دبستان

علوی

درس اول معرفت آفریدگار

این همه خلق را که شما بینید، بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است و نعمت بر ایشان از وی است. آفریدگار را نباید پرستیدن و بر نعمت او سپاس داری باید کردن.

اندیشه کردن اندر کارِ خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل و نادانی، گمراهی است.

ابوعلی بلعمی، تاریخ بلعمی

هر موجودی که در جهان می بینید، آفریننده ای دارد که روزی دهنده ی اوست و آن پروردگار جهان است. آفریدگار را باید به سبب نعمت هایی که به ما داده، بپرستیم و از او سپاسگزاری کنیم. با تفکر در کار جهان آفرینش و خداوند، قلب ما روشن می شود. اگر به کار آفرینش، بی توجه باشیم، به گمراهی کشیده می شویم.

باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغِ زار

ناله‌ی موزونِ مرغ، بوی خوشِ لاله زار

بلبل و قمری چه خوانند؟ یادِ خداوندگار

هر ورقش دفتری ست، معرفتِ کردگار

بادِ بهاری وزید از طرفِ مرغزار

خیز و غنیمت شمار، جنبشِ بادِ ربیع

هر گل و برگی که هست، یادِ خدای کند

برگِ درختانِ سبز در نظرِ هوشیار

• ربیع: بهار

• موزون: آهنگین، دارای وزن

• لاله زار: جایی که لاله فراوان می روید

• قمری: نوعی پرنده کوچکتر از کبوتر

• هوشیار: باهوش، عاقل

• دفتر: در این شعر منظور کتاب است

• معرفت: شناخت، دانش

• کردگار: آفریننده، خالق

• خلق: مردم، انسان، آفریده

• مخلوق: خلق شده، آفریده شده

• خالق: آفریننده، به وجود آورنده

• پرستیدن: عبادت کردن، ستایش کردن

• سپاس داری: سپاس گذاری، شکرگزاری

• غفلت: بی خبری، فراموشی کردن

• مرغزار: چمنزار، سبزه زار

• گردون: آسمان

• زار: ناتوان، نالان

• خیز: برخیز، بلند شو

• غنیمت شمردن: قدر فرصت را دانستن

• جنبش: حرکت و تکان

فضل: فاضل، فضیلت، فضول

تعالی: عالی، علی، اعلا، متعالی

نظر: منظور، نظارت، انتظار، منظره، مناظر

مخلوق: خَلق، خالق، خلقت

غفلت: غافل، اغفال (فریب دادن)

موزون: وزن، وزنه، متوازن، موازنه

معرفت: عارف، عرفان، تعریف، تعارف

معنی شعر: باد بهاری وزید

باز به گردون رسید، ناله ی هر مرغ زار

باد بهاری وزید از طرف مرغزار

معنی بیت: باد بهاری از سمت چمنزار شروع به وزیدن کرد و دوباره آواز مرغان (پرنندگان) تمامی دنیا را پر کرد.

قافیه: مرغزار / مرغ زار   فعل: وزید / رسید   نهاد: باد بهاری / ناله ی هر مرغ زار

ترکیب وصفی: باد بهاری / مرغ زار   ترکیب اضافی: طرف مرغزار / ناله ی مرغ   تعداد جمله: ۲ جمله

حرف اضافه: از، به

آرایه: تشخیص (ناله ی مرغ)

کنایه (به گردون رسید: کنایه از منتشر شدن صدا)

تناسب (کلمات بهاری، مرغزار، گردون، مرغ زار)

مفهوم: آمدن بهار و آواز خواندن پرنندگان

خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع

نالہ ی موزون مرغ، بوی خوش لالہ زار

معنی بیت: بلند شو و از وزیدن باد بهاری، آوای زیبای پرندگان و بوی خوب و خوش گلستان لالہ ها استفاده کن و این ها را ارزشمند بدان.

تعداد جمله: (۲ جمله)

قافیه: لالہ زار

فعل: خیز / غنیمت شمار (امری)

مفعول: جنبش / نالہ / بو

ترکیب اضافی: جنبش باد / باد ربیع / نالہ ی مرغ / بوی لالہ زار

ترکیب وصفی: نالہ ی موزون / بوی خوش

نهاد: برای هر دو فعل "تو" (محدوف)

آرایه: تناسب (مرغ، نالہ، ربیع، باد)

بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار

هر گل و برگی که هست، یاد خدا می کند

معنی بیت: هر شاخه ی گل و حتی يك برگ هم ستایش خداوند را می کنند. بلبل و قمری در هر آواز و آوای خود چه می خوانند؟ آن ها خدا را ستایش می کنند و ذکر او را می گویند.

تعداد جمله: (۴ جمله و یک فعل حذف شده)

نهاد: جمله ی اول (هر گل و برگ) / جمله ی دوم (او) / جمله ی سوم (بلبل و قمری) / جمله ی چهارم (بلبل و قمری که حذف شده)

مفعول: یاد خدا / یاد خداوندگار فعل محذوف

ترکیب اضافی: یاد خدا / یاد خداوندگار

آرایه: تناسب (گل، برگ، بلبل، قمری) / تشخیص (گل، برگ، بلبل، قمری یاد خداوندگار می کند) / تلمیح (اشاره به آیات قرآن)

بیت سوم تلمیح سوره ی جمعه آیه ی یک. / مراعات النظیر گل برگ بلبل قمری

برگ درختان سبز در نظر هوشیار

هر ورقش دفتری ست، معرفت کردگار

معنی بیت: برگ درختان سبز در نگاه انسان باهوش و خردمند مانند همان کتابی است که در آن شناخت خداوند بیان شده است.

تعداد جمله: (۱ جمله "است" حذف شده)

معرفت: شناخت

معرفت کردگار: شناخت خداوند

قافیه: کردگار

ترکیب اضافی: برگ درختان / نظر هوشیار / ورقش / معرفت کردگار

ترکیب وصفی: هر ورق / درختان سبز

آرایه: تناسب (ورق، دفتر، برگ، درخت) // تشبیه (مشبه "برگ درختان سبز"، مشبه به "دفتر معرفت"، وجه شبه

"شناخت خداوند"، ادات تشبیه حذف شده)

از بزرگ ترین شاعران و نویسندگان ایران در قرن هفتم هجری است. آموزش های مقدماتی را در زادگاه خود، شیراز، فراگرفت و برای اتمام تحصیلات به بغداد رفت. وی پس از ۳۵ سال به شیراز بازگشت.

آثار: گلستان (به نثر همراه با شعر) که حاصل تجربیات او در سفرهاست، بوستان (به شعر)

موضوع آن، اخلاق، تربیت، سیاست و اجتماعیات است.

درک مطلب

در شعری که خواندید، بلبلی و قمری چه می‌خوانند؟

بلبلی و قمری در آوازه‌هایشان یاد خداوندگار می‌کنند و ستایش و ذکر پروردگار را به جا می‌آورند.

برداشت شما از بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار هرورقش (فقریت معرفت کردگار چیست؟

در نظر انسان‌های عاقل و آگاه، حتی گیاهان و برگ درختان سبز هم مانند یک کتاب است که به آن نگاه می‌کنند و نشانه‌ای برای عظمت و شناخت قدرت خداوند در آفرینش پیدا می‌کنند.

درک مطلب

به نظر شما بلعمی بر چه چیزی تأکید دارد؟ دلیل خود را بیان کنید.
عبادت خدا و به جای آوردن شکر نعمت های او و همچنین اندیشیدن درباره ی هستی.

به این دلیل که ابوعلی بلعمی، خداوند را آفریننده ی جهان (و هرآنچه در آنست) معرفی کرده است و وظیفه ی ما را در برابر پروردگار، پرستش او و شکر نعمت هایش می داند. بلعمی تأکید کرده برای این که دلمان روشن شود، باید در مورد آفرینش هستی فکر کنیم و از غفلت بپرهیزیم.

چه تفاوتی بین عبارات انسان ها با دیگر موجودات است؟

انسان ها از روی آگاهی، به انتخاب خودشان و به شکل های مختلف عبادت می کنند ولی سایر موجودات از روی غریزه و مانند هم عبادت می کنند؛ مثل آواز خواندن پرندگان.

